

Natural Language Processing of Kyrgyz Morphotactics based on Turkic Lexicon Apertium Toolkit

Ph.D., Dr. Aida Kasieva

Kyrgyz-Turkish Manas University

Seminar: 18.05.2021

Outline:

What is Morphotactics?

Features of Morphotactics

Language Variations

Parts of Speech Tagging (PoST)

Kyrgyz Corpus

Turkic Lexicon Apertium Toolkit

Examples of tagging

What is Morphotactics?

Morphotactics is a branch of morphemics that studies the patterns of morpheme combination in a word.

Morphotactics determines how freely morphemes can be combined, what kinds of restrictions on morpheme combinability exist.

Morphotactics also studies such a problem as the use of interfixes in the combination of morphemes.

Morphotactics represent the ordering restrictions in place on the ordering of morphemes. Etymologically, it can be translated as "the set of rules that define how morphemes can touch each other".

In order to study the valency of morphemes, it is necessary to identify combinable properties that depend on the language system. It is worth distinguishing between phenomena that are generally unacceptable in the language system, and phenomena that are possible, but are not represented lexically in a given language. Morphotactics is one of the parts of traditional morphology. The specifics of morphotactics in the historically established system of the modern science of language, characterized by a departure from the morphological tradition and divergence of four related scientific disciplines descending from traditional morphology: morphemics, morphonology, word formation and morphology itself.

As Kemal Oflazer and Murat Saraclar (2018) note, Morphotactics is closely connected to Morphology and they function together in the language. Most of the agglutinative languages have a particular morphological tactics to produce new derivations and words.

Variations

In the process of working on the Morphotactics of the Kyrgyz Language and its processing/computization, my paper found various differences in Morphology between KG-EN languages, especially in word formations.

There are distinct variations in Morphotactics in KL, comparing to other Agglutinative languages.

What is Parts of Speech Tagging?

It is generally called POS tagging. In simple words, we can say that POS tagging is a task of labeling each word in a sentence with its appropriate part of speech. We already know that parts of speech include nouns, verb, adverbs, adjectives, pronouns, conjunction and their sub-categories. Once performed by hand, POS tagging is now done in the context of computational linguistics, using algorithms which associate discrete terms, as well as hidden parts of speech, by a set of descriptive tags. POS-tagging algorithms fall into two distinctive groups: rule-based and stochastic.

Part-of-speech tagging is harder than just having a list of words and their parts of speech, because some words can represent more than one part of speech at different times, and because some parts of speech are complex or unspoken. This is not rare—in natural languages, a large percentage of word-forms are ambiguous. For example, even "dogs", which is usually thought of as just a plural noun, can also be a verb:

“The sailor dogs the hatch.”

“The sailor fastens the hatch.”

«Мен диванда жатам.»

«Мен үйго бара жатам.»

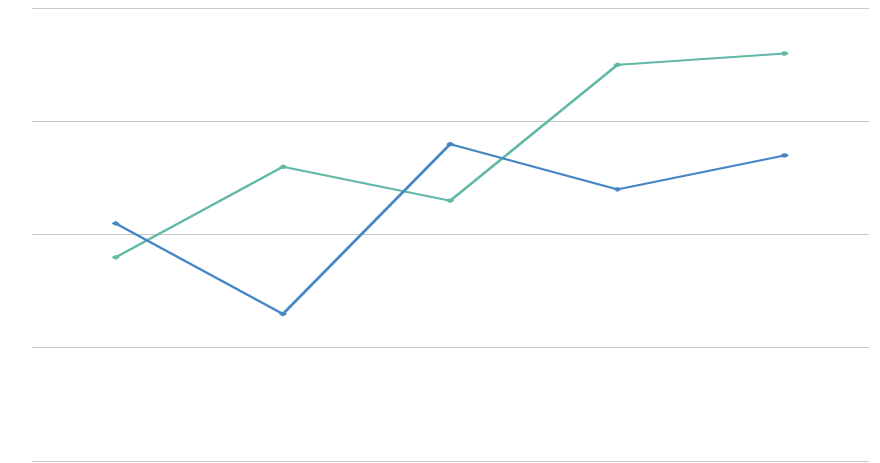
Kyrgyz Corpus

On behalf of Kyrgyz-Turkish “Manas” University, we started to work on our own Corpus and it was created on the basis of Saarland University and dear colleagues.

We could accomplish to process 84 texts and more than 1 million words in them.

[//corpora.clarin-d.uni-saarland.de/cqpweb/kyrgyz_20190](http://corpora.clarin-d.uni-saarland.de/cqpweb/kyrgyz_20190)

Turkic Lexicon Apertium Toolkit

After long discussions it was decided to exploit standard toolkits of the Turkic Lexicon Apertium (toolkit used for Turkish language), an open-source machine translation platform.

For annotating, each word is labeled and analyzed along with the process of tagging in closer observation. We attempt to make detailed analysis of Kyrgyz sentences extracted from the Kyrgyz corpus. We believe that this work will give impetus for further development and enrichment of the Kyrgyz corpus and attract students and linguists to get involved in this interesting process.

POST in Kyrgyz

Nouns

18 ^Ыслам/*Ыслам\$ - <np> <ant> <m> <nom>

18 ^Шералини/*Шерали\$ - <np> <ant> <m> <acc>

18 ^шоокум/*шоокум\$ - <n> <sg> <nom>

18 ^Төштүктүн/*Төштүк\$ - <np> <m> <ant> <gen>

18 ^оокумда/*оокум\$ - <n> <abst> <nn> <sp> <loc>

18 ^өкүрүк/*өкүрүк\$ - <n> <sg> <nom>

POST in Kyrgyz

Verbs

18 ^ийкегиледи/*ийкегиле\$ - <v> <tv> <p3> <ifi>

17 ^күймөнүп/*күймөн\$ - <v> <iv> <ref> <gna_perf>

16 ^чубалган/*чубал\$ - <v> <iv> <ref> <gpr_past>

16 ^туталана/*туталан\$ - <v> <iv> <ref> <gna_impf>

16 ^келгемин/*кел\$ - <v> <iv> <p1> <ifi>

15 ^жетпеди/*жет\$ - <v> <tv> <neg> <ifi> <p3>

POST in Kyrgyz

Adjectives

15 ^кызылала/*кызылала\$ - <adj>

15 ^кардуу/*кардуу\$ - <adj>

15 ^Карагаттай/*Карагат\$ - <adj> <subst>

14 ^шамдагай/*шамдагай\$ - <adj>

14 ^кичи/*кичи\$ - <adj>

Example on how to search words in Kyrgyz Corpus:

http://corpora.clarin-d.uni-saarland.de/cqpweb/kyrgyz_2

Kyrgyz Corpus (2019-04-18): powered by CQPweb

Standard Query

Query mode: CQP syntax [Simple query language syntax](#)

Number of hits per page: 50

Restriction: None (search whole corpus)

Start Query Reset Query

After we open the word and in what context it is mostly used, we may start tagging

Your query "[word='эне.*']" returned 610 matches in 32 different texts (in 1,243,161 words [84 texts]; frequency: 490.68 instances per million words) [0.018 seconds - retrieved from cache]				
< << >> > Show Page: 1 Line View Show in random order Choose action... Go!				
No.	Text	Solution 1 to 50 Page 1 / 13		
1	Manas01	бутагын кайрып үзүп алып , табылгынын бутагын тартып үзүп алып , Жер	энеси	менен киндиктеш жаны баатыр жарыкка
2	Manas01	« Аябай айза сай , Жолой , Аяп калсан эгерде Так	эненди	алып кал , Жолой , Бардык күчүн сал , Ж
3	Manas01	жер , Ата-баба кеткен жер , Малы жайнап өскөн жер , Чынырып	эне	тууган жер , Киндик канды бууган жер ,
4	Manas01	Серпишсең жолдош сексен төрт , Серп салган жагың кызыл өрт . Алтайда	энен	тууганда Киндигин каны төгүлдү , Азыр
5	Manas01	айтат Баабедин атам бели , - деп , Адам ата , Обо	эне	Кошулушуп ушунда Оюн салган жери ,
6	Manas01	Алда башка салганын Чиркин менде көрбөйбү [UNREADABLE] ? Тердеп ата куубайбы [UNREADABLE] , Ыйлап	эне	туубайбы [UNREADABLE] ! Туулган ме
7	Manas01	тийгендей чуркурап , Кыйын ойноп жатыптыр . Салып барып карасам Тууду деген	эне	жок , Туудурдум деген ата жок . « Туура
8	Manas01	оозун чайкаган , Жердин түбү - Желпиниш , Желпиниште туулдум , Кайыптан	эне	кабылган , Калтырбай айтып берейин , К
9	Manas01	Каракандын сегиз уул Камчыга ченеп бөлүптүр . Туулганым алты ай болгондо Тумшуксуз	энем	өлүптүр , Бирге жашым толгондо Атам к
10	Manas01	Манасты Күлкүндү жазар шер ошол . Ал Алтайда төрөлгөн . Алтын жатын	энеси	- Арсланга талгак болуптур , Манастын
11	Manas01	төрөлгөн . Алтын жатын энеси - Арсланга талгак болуптур , Манастын тууган	энеси [UNREADABLE]	. Арслан оной болобу [UNREADABLE]
12	Manas01	атыкты . Ат коюлган Чубактын Мойнуна тумар такты эми , Алтымыш өгөй	энеси	Алдейлеп күтүп бакты эми . Жашы алты
13	Manas01	салыңыз , Аманатын Көгала Азыр берем алыңыз . Ата - Меке ,	эне	- нур , Атка минип , Чубагым , Атаң Акб
14	Manas01	Бир күйүтүп койбогон . Ургаачынын төрөсү , Алып калсан Каныкей Кырк чоронун	энеси	, Ургаачынын ыктуусу , Ак жоолуктун м
15	Manas01	элин кырганда , Алтыны сайып желекке , Ошол кыргын ичинде Шейит болгон	энекем	, Коюп келген жер ошол , Дүмөктүү кыт
16	Manas01	кыздын кенжеси , Соорондүктүн эркеси , Ургаачыдан уз экен , Ак байбиче	энекем	Алтынай аттуу кыз экен . Энекем , алты
17	Manas01	ике кыйыптыр . Тан кашкайып сүргөндө , Жерге жарык тийгенде , Төшөктөн	энем	турганда , Кусул суусу кылганда , Койну
18	Manas01	актан жаралган ! Ошөнтүп бүлүк салыптыр , [UNREADABLE] жетиде кезинде , Ак байбиче	энемди	Кулагы темир Кутан алп Астына айдап а
19	Manas01	чыккан кырк аяр Билгичтигин көрдүнбү [UNREADABLE] Энемди кармап алыптыр . Кытайлардын колуна Кагылайын	энекем	Кармалып түшүп калыптыр [UNREADA
20	Manas01	кармап алыптыр . Кытайлардын колуна Кагылайын энекем Кармалып түшүп калыптыр [UNREADABLE] [UNREADABLE] . Ошондо	энем	Алтынай Ары-бери туйлаптыр , Өксөп ж

Tagging the word “эне”

Hereby, this word is used in many different contexts, meaning the word “mother” and its variations. “эне” is a noun, therefore, we tag it as follows:
эне – <n> <aa> <sg> <nom>

Conclusion

As we see, languages have different Morphotactics, especially Kyrgyz language has various specific sides that are important to note and investigate. It is significant to research language on a good level in order to synthesize and process in computation. Thus, foreigners would be able to understand features of our native language and would be interested to learn it.

References:

retrieved from Research

Methodology on Natural

Language Processing; 2009

[https://www.bartleby.com/essay/Research-](https://www.bartleby.com/essay/Research-Methodology-on-Natural-Language-Processing-PKWZWFSWU8S5)

[Methodology-on-Natural-Language-Processing- PKWZWFSWU8S5](https://www.bartleby.com/essay/Research-Methodology-on-Natural-Language-Processing-PKWZWFSWU8S5)